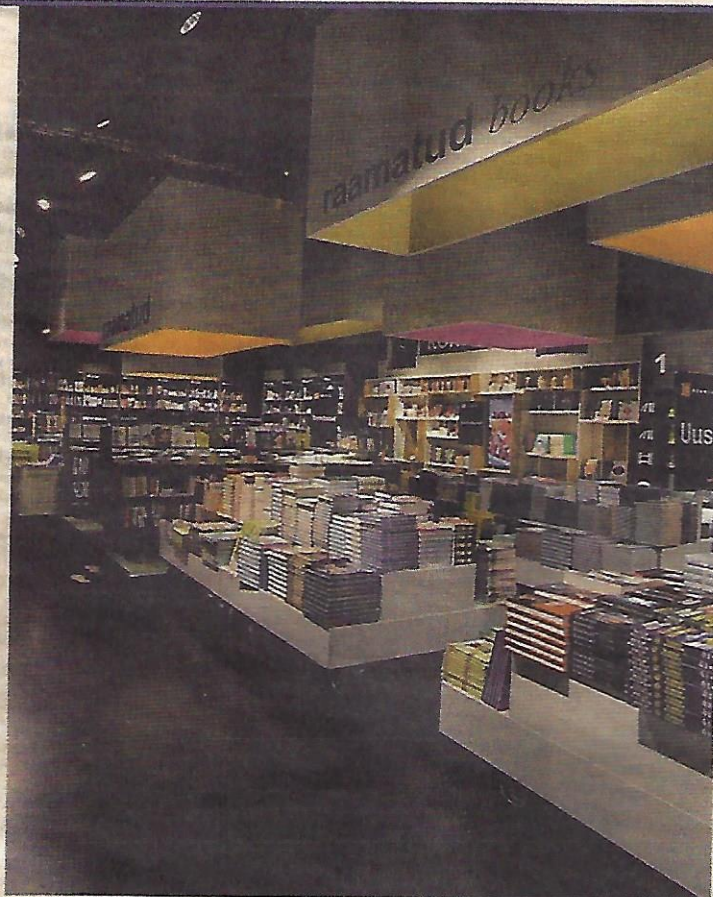

Kelle ülesanne on lugeja harimine?

Loen aastas läbi umbes 120-150 raamatut ja iga kord aasta lõpus annan endale lubaduse lugeda järgmisel aastal vähem. Tean, et see kõlab ülimalt ketserlikult ajal, kui tuntakse muret peamiselt selle pärast, kuidas inimesi rohkem lugema saada.

SILLE VADI
eesti filoloog, kokaraamatu „Ahtvatuste aasta“ ning kokanduse ja kirjandusblogi Toidutegu autor

▲ Ajaviitekirjanduse kvaliteet või selle puudumine on palju üldisem nähtus, mitte üksnes Eesti raamatuturu probleem. Kiirustades tõlgitud ja olematult toimetatud tõlketeosed teevad kehva sisuga raamatu veelgi kehvemaks, jättes lugeja maitsemeele arendamise soiku. FOTO: APOLLO RAAMATUPOOD

TASUB TEADA Sille Vadi aasta lugemiselamused

Tõnu Önnepalu triloogia „Mujal kodus“.

Esimene osa viib lugeja Pariisi, teine Kanadasse ja kolmas Vilsandile. Mõjusaim neist oli mu jaoks teine osa „Aaker“ oma sugestiivsete looduse- ja seisundikirjeldustega. Mulle väga sümpatiseerib Önnepalu selgesti äratuntav stiil – napp, aga mõjuv, kergelt ulinutav ja melanhooline, kohati isegi depressiivne, mis vastuvõtliku meeleseisundi puhul võib lugejagi mingisugusesse isearalikkute taglasse viia. Tekst tundub petlikult lihtne, aga ilmselgelt peab selleks olema Önnepalu, et niivõli kirjutada ning avaldatud ja loetud saada.

Julian Barnesi „Aja müra“. Räägib helilooja Dmitri Sostakoviitist ning tema suhetest võimuga. Loojanatuur ning tema suhted maailma ja võimuga, looja vabadus või selle puudumine on teemad, mille ilukirjanduslikud kajastused mind alati paeluvad. Barnesi raamat tugineb suuresti Sostakoviit si enda mälestustel ning tema biograafial ja küsib, mill määral looming õigustab poliitilist kollaboratsiooni. Mulle tundus ka, et „Aja müra“ on komponeeritud pigem muusikaku kirjandusteosena, niivõrd puhas ja nõke (ning kindlasti tõlkijale keeruline) on selle keel. Autor näitab end tõelise luuritse meistri rina, sest teose õhulisus ei tähenda sugugi mitte pinnapealsust, vaid seda suuremat sügavust ja mõjukust.

30 euro eest? Ma ise ei tee seda kindlasti, sest need on raamatud, mida saab lugeda ühe korra ning hind on liiga kõrge isegi juhul, kui saadan raamatu pärast lugemist uuele ringile.

Raamatuid ma küll ostan omajagu, aga kirjanikke, kelle uusi teoseid soetan pimesi, on üsna vähe ja pigem on need Eesti autorid. Kuna olen üpris agar raamatukogu külalastaja, laenutan suurema osa oma lugemismaterjalist kõigepealt seal ning alles seejärel, kui olen veendunud, et tegemist on raamatuga, mida vähemalt teoreetiliselt loeksin ka teist ja kolmandatki korda, ostan selle endale.

Üldiselt arvan siiski, et praegu on ka kvaliteetkirjandusega Eestis veel üsna hästi. Meil on oma häid autoreid ja on kirjastusi ja sarju, millele võib kindel olla ning järelikult jätkub neil õnneks endiselt ka lugejaid. Sellised sarjad on näiteks kirjastuse Varrak „20. sajandi klassika“ ja „Moodne aeg“. Viimase olen tervikuna läbi lugenud ning ootan alati pikisilmi uue raamatu ilmumist. Varrak on kindlasti ka üks neist kirjastustest, mille välja antud teostes tuleb väga harva pettuda.

Veel meeldivad mulle väga Eesti Raamatu „Põhjamaade romaani“ ning „Nobeli laureaatide“ sarjad, varasemalt ka sari „Nüüdisromaan“, kuid viimase tase on hakanud kõikumama. Väga häid raamatuid olen leidnud ka kirjastuse Tänapäev sarjast „Punane raamat“.

Ja loomulikult on täielik fenomen „Loomingu Raamatukogu“, mis toob olematu hinna juures tõelisi pärlid koju kätte. Iga lugemist austav inimene, isegi kui ta iga viimast kui ilmunud numbrit läbi ei loe, peaks kindlasti olema selle sarja tellija, et toetada väärtkirjanduse eesti keelde tõlkimist.

Kas missioonist või äriedust?

Kirjastused peavad oma plaanides kahtlemata arvesse võtma lugejate ootusi. Aga see on natuke liibe tee, sest kohati tundub, nagu oleks sel juhul võimalik välja anda peamiselt ainult kokaraamatusid, esoteerikat, elulugusid ja turundusbestsellereid, millega kaasneb kõva turunduskampaania ja hulganisti ühivõrdeid sageli juba enne seda, kui raamatut on kirjutamagi hakatud.

Ja paraku on liikus sel teel kahesuunaline – lugeja loeb seda, mida talle pakutakse ning kui talle pakutakse ainult poolfabrikaate, siis tema maitsemeel sellest kaugemale ei arenegi. Ohku jääb rippuma küsimus: kelle ülesanne on lugeja arendamine ja kas see võiks olla ka kirjastuste ja raamatukaupmeeste missioon?

Niisugust lubadust sunnib mind andma soov vähendada seda tegelikult üldsem midagi ütlevat loetud raamatute arvu järjest kehvemaks muutuva ajaviitekirjanduse võrra. Ja ometi võtan ikka uudishimust nii mõnegi paljureklaamitud menu-teose kätte, et näha, millest kogu see kära.

Ajaviitekirjanduse kvaliteet või selle puudumine on loomulikult palju üldisem nähtus, mitte üksnes Eesti raamatuturu probleem. Samas kui arvestada, et tegemist on enamasti tõlketeosetega, siis Eesti lugejani jõuavad need raamatud peale algupäraselt kehva sisu ja stiili tihti peale ka kiirustades tõlgituina ja olematult toimetatuna.

Teisalt, kuna pikematele tekstidele keskendumise võime on ilmselgelt ikkagi kaduv kunst ning küllap tuleb ükskõik millise raamatu lugemine tehnilisele lugemisoskusele ikkagi kasuks, isegi kui sisulise stügaavuse ja keelelise nauditavuse aspektid puuduvad, ei peaks ma ehk ajaviitemenukite suhtes nii kriitiline olema.

Ja kui edasi küsida, et mis selles siis halba on, kui inimene ainult ajaviitekirjandust loeb, vähemasti ta loeb, siis lõpptulemusena tähendab niisugune praktika siiski vaimset vaesumist ning selle kaudu lõpuks kvaliteetkirjanduse aeglasi hääbumist. Ja kui viimast enam ei loeta, ei anta seda ka enam välja. Lisaks peitub selles oht, et lõpuks ei osata enam head raamatut halvast eristada ning raamatuid hakatakse hindama üksnes printsibiil „mulle ei meeldinud, järelikult on kehva raamat“. Seda näitavad tihti ka inimeste lugemismuljeid, kus mõne viletsa stiili ja lapsiku süuga memuki kohta öeldakse, et see on parim raamat, mida ollakse lugenud ning võrratult parem mõnest kvaliteetseosest, mis olla mõtetu jama, sest midagi ei saadud aru.

Raamatute ostmine kui metseenus

Kohalik probleem on lisaks kvaliteedile hind. Kahtlemata tuleb see turu väiksusest, aga mind pisut siiski hämmastab: kas inimesed tõesti regulaarselt ostavad pehmeaanelisi kriminulle või põnevikke 20-

fuzelab
Sinu e-trükikoda

#designonline

Kujunda ise otse meie veebilehel või tae ülesse juba valmis kujundus

Pikavaj ja Unoplaah tasuta megasuurred pildegaleriid. Palju valmis Šabloonid. QR-koodi lisamine. Clipart galerii. Instagram ja Facebook piltide laire üleslaadimine. Ja veel palju, palju muud võimalusi elustada sinu ideid.

Trükitime oma kaasajaste masinatega valitud tähtajaks valmis

Saadame sulle otse koju, kontorisse või lähimasse pakiautomaati. Nii lihtne see ongi!

WWW.FUZELAB.EE